

(i) Άστοχη επίκληση των άρθρων 281 ΑΚ και 20 του Συντάγματος.

1. Ως προς το άρθρο 281 ΑΚ.

2. Ως προς το άρθρο 20 § 1 και 2 του Συντάγματος

3. Ανεφάρμοστο και του άρθρου 25 § 3 του Συντάγματος.

4. Περί της «άμεσης» και της «έμμεσης τριτενέργειας» ενίων συνταγματικών διατάξεων στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου.

(ii) Η κατά νόμο έννοια της «καταχρηστικότητας».

(iii) Η έννομη συνέπεια της καταχρηστικής διαδικαστικής πράξης.

(i) Άστοχη επίκληση των άρθρων 281 ΑΚ και 20 του Συντάγματος.

1. Ως προς το άρθρο 281 ΑΚ.

Όταν πρόκειται προβολή ακυρωσίας διαδικαστικής πράξης (δηλ. της προσβαλλομένης διαταγής πληρωμής), ως καταχρηστικώς ασκουμένης, παρέπεται αναγκαιώς ότι η επίκληση του άρθρου 281 ΑΚ από τον διάδικο, είναι προδήλως νομικώς άστοχη, επειδή η τελευταία αυτή διάταξη, ως ενταγμένη κατά νομική – και λογική συνέπεια – στο σύστημα του Αστικού Κώδικα και συνεπώς ως ορώσα αποκλειστικώς δικαιοπραξίες, ουδεμία έχει εξ ορισμού εφαρμογή στο πεδίο του δικονομικού δικαίου, όπου η ακυρωσία ορά αποκλειστικώς διαδικαστικές πράξεις¹.

Επομένως, η διαταγή πληρωμής ουδέποτε είναι ακυρωτέα κατ' άρθρο 281 ΑΚ, αφού – μέσω αυτής – ακυρώνονται αποκλειστικώς δικαιοπραξίες.

2. Ως προς το άρθρο 20 § 1 και 2 του Συντάγματος

Το άρθρο αυτό είναι εν προκειμένω προδήλως ανεφάρμοστο, αφού με αυτό ανάγεται απλώς σε ατομικό δικαίωμα η δυνατότητα του έλληνα πολίτη να προσφεύγει στο δικαστήριο για να ακουσθεί (δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης), αμυνόμενος κατά πράξεως της Διοικήσεως, η οποία είναι βλαπτική για τα έννομα συμφέροντά του.

Εφαρμογή της συνταγματικής αυτής διατάξεως στο πεδίο της πολιτικής δικονομίας, (δηλαδή του δημοσίου δικαίου), είναι το άρθρο 110 § 2 του ΚΠολΔικ².

Εν προκειμένω, βεβαίως, δεν τίθεται καν ζήτημα μη δυνατότητας της αντιδίκου να ακουσθεί ενώπιον δικαστηρίου, προς αντίκρουση της προκειμένης εναντίον της διαταγής πληρωμής, δεδομένου του ότι με το άρθρο 633 § 2 ΚΠολΔικ, της δίδεται νόμω η δυνατότητα να εκθέσει τις απόψεις της, ασκώντας την ήδη κρινόμενη ακυρωτική ανακοπή εκ του εν λόγω άρθρου,

¹ Βλ. ενδεικτικώς, τις ΑΠ 1006/1999 Ελλ-Δνη 40/1718, ΑΠ 683/1999 Ελλ-Δνη 41/380, ΑΠ 980/1997 Ελλ-Δνη 40/295, ΑΠ 991/1997 Δ. 1999/277, ΑΠ 392/1997 Ελλ-Δνη 38/1841, ΑΠ 909/1992 ΕΛΔ 35,1032, ΑΠ 224/1986 ΕΛΔ 27,1109 και ΑΠ 13/1981 Δ. 12, 289. **Βαθρακοκοίλης**, Αναλυτική Ερμηνεία-Νομολογία Αστικού Κώδικα, Α' τόμος, (3^η έκδοση), υπό το άρθρο 281 σελ. 415, όπου κι άλλες παραπομπές.

• Βλ. επίσης : **Μπέη**, Εισαγωγή εις την δικονομικήν σκέψιν, (Γενικαί αρχαί του δικονομικού δικαίου), έκδ. 1974, § 13, I και III 2 σελ. 132 επ. και 137 επ., αντιστοίχως. **Κεραμέα**, Αστικό δικονομικό δίκαιο, τ. II (έκδ. 1986), § 136 σελ. 351-353.

² ΑΠ 1670/1980 ΝοΒ 1981/1080. ΕφΠειρ 849/1993 Ελλ-Δνη 1994/1696. **Ποδηματά**, στον ΚΠολΔικ των Κεραμέως/Κονδύλη/Νίκα, υπό το άρθρο 632 § 1 σελ. 1181. **Απαλλαγάκη**, Το δικαίωμα ακρόασεως, έκδ. 1989, σελ. 51 επ. **Κεραμεύς**, Αστικό δικονομικό δίκαιο, τ. II (έκδ. 1983), § 69189-190.

ενώπιον του υμετέρου αρμοδίου δικαστηρίου³ και άρα η επίκληση της εν λόγω διατάξεως του Συντάγματος από τον αντίδικο ουδέν έχει νόημα.

3. Ανεφάρμοστο και του άρθρου 25 § 3 του Συντάγματος.

Το άρθρο αυτό ορίζει ότι «Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται».

Η διάταξη αυτή (που σημειωτέον είναι ενταγμένη στο άρθρο 25, ακροτελεύτιο στο Δεύτερο Μέρος του Συντάγματος, το οποίο τιτλοφορείται «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα»), δεν έχει απολύτως κανένα έδαφος εφαρμογής στις ιδιωτικές σχέσεις (όπως και εν προκειμένω), αφού κινείται αποκλειστικώς στο πεδίο του δημοσίου δικαίου και ορά αποκλειστικώς τον τρόπο άσκησης ων ανωτέρω συνταγματικών δικαιωμάτων.

Ειδικότερα, με το άρθρο αυτό του Συντάγματος θεσμοθετείται η απαγόρευση στους πολίτες να ασκούν καταχρηστικώς τα ατομικά συνταγματικά δικαιώματά τους και τούτο συμβαίνει όταν η επίκληση ή χρήση των δικαιωμάτων αυτών είναι ασυμβίβαστη με τους συνταγματικούς σκοπούς, που καθορίζουν το νόημα του εκάστοτε προστατευομένου εν λόγω δικαιώματος⁴. Δηλαδή, με την διάταξη αυτήν το Σύνταγμα αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο να είναι παραβάτης της ασκήσεως των θεμελιωδών συνταγματικών δικαιωμάτων, το ίδιο το υποκείμενο : ο φορέας των δικαιωμάτων αυτών⁵.

Επομένως, η εν λόγω συνταγματική διάταξη δεν είναι εξ ορισμού ικανή να στηρίξει νόμω την επικαλούμενη από την αντίδικο καταχρηστικότητα της διαταγής πληρωμής, αφού – εκδήλως - το πεδίο εφαρμογής της ουδεμία έχει σχέση με την κρινόμενη υπόθεση.

4. Περί της «άμεσης» και της «έμμεσης τριτενέργειας» ενίων συνταγματικών διατάξεων στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου.

4.1. «Άμεση τριτενέργεια» των συνταγματικών διατάξεων που καθιερώνουν ατομικά συνταγματικά δικαιώματα, νοείται η δυνατότητα που τυχόν δίδει ο νόμος να θεμελιωθεί επ' αυτών είτε ιδιωτικό δικαίωμα είτε λόγος που καταλύει τα δικαιώματα αυτά (δηλαδή ένσταση δικαιοκωλυτική, δικαιοανασταλτική, δικαιοφθόρος)⁶. Στην Ελλάδα, τέτοιου είδους τριτενέργεια δεν έχει αναγνωρισθεί νομοθετικώς και συνεπώς τα ατομικά δικαιώματα αφορούν αποκλειστικώς σχέση μεταξύ της Πολιτείας αφενός και του πολίτη, αφετέρου⁷.

Επομένως, η προσπάθεια της αντιδίκου να θεμελιώσει δογματικώς την επικαλούμενη από αυτήν καταχρηστική έκδοση της προσβαλλομένης ακυρωτικώς διαταγής πληρωμής, (δηλαδή η προσπάθειά της να θεμελιώσει τον προκειμένο λόγο της ανακοπής της στο άρθρο 25 § 3 του Συντάγματος, λόγω άμεσης τριτενέργειας του άρθρου αυτού και στην προκειμένη ιδιωτική διαφορά), δεν ευρίσκει προδήλως νομοθετικό έρεισμα. Γι' αυτό και ο συναφής ισχυρισμός της (λόγος της ανακοπής της) είναι νόμω αβάσιμος.

4.2. «Έμμεση τριτενέργεια» των συνταγματικών διατάξεων που καθιερώνουν ατομικά συνταγματικά δικαιώματα, νοείται η δυνατότητα τα

³ Ποδημάτα, ανωτ., υπό το άρθρο 632 § 1 σελ. 1181.

⁴ Δ. Τσάτσος, Συνταγματικό δίκαιο, τ. Γ' (Θεμελιώδη δικαιώματα. 1. Γενικό μέρος), έκδ. 1988, § 15 II 2 σελ. 280-281.

⁵ Δ. Τσάτσος, ανωτ., § 15 (I, 1) σελ. 278.

⁶ Δ. Τσάτσος, ανωτ., § 7 III (1,2) σελ. 180-181.

⁷ ΑΠ 673/1983 ΝοΒ 32/470. Βλ. όμως ήδη το άρθρο 25 § 1 εδάφ. γ' του Συντάγματος.

δικαιώματα αυτά να αποτελέσουν (ερμηνευτικώς) πηγή, προς εξειδίκευση του πλάτους της έννοιας αντιστοίχων δικαιωμάτων του ιδιωτικού δικαίου⁸.

Εν προκειμένω, πράγματι είναι μεν επιτρεπτό να εξειδικεύεται η έννοια «κατάχρηση δικονομικού δικαιώματος» με βάση το άρθρο 25 § 3 του Συντάγματος, πλην η εξειδίκευση αυτή (εννοιολογική οριοθέτηση του όρου αυτού) είναι αυτή ακριβώς που θα εκτεθεί κατωτέρω, υπό **(ii)**.

(ii) Η κατά νόμο έννοια της «καταχρηστικότητας».

Καταχρηστική δεν είναι η διαταγή πληρωμής, σε περίπτωση κατά την οποία δεν υφίσταται η απαίτηση, την πληρωμή της οποίας επιτάσσει η διαταγή αυτή, όπως όταν το αξιόγραφο - επί τη βάσει του οποίου εκδόθηκε - είναι «ευκολίας». Διότι, τότε δίδεται στον καθ' ου η δυνατότητα να ασκήσει την ακυρωτική ανακοπή εκ του άρθρου 632 ή του άρθρου 633 ΚΠολΔικ και να αρνηθεί την ύπαρξη του χρέους αυτού, με λόγο ανακοπής⁹, εάν δε ο λόγος αυτός αποδειχθεί και αληθινός, τότε η διαταγή πληρωμής ακυρώνεται. Όχι βεβαίως επειδή είναι καταχρηστική, παρά επειδή δεν αποδεικνύεται αληθές ένα βασικό προαπαιτούμενο για την έκδοσή της, που είναι η ύπαρξη του χρέους.

Συνεπώς, δεν στοιχειοθετείται εξ ορισμού καταχρηστική έκδοση της διαταγής πληρωμής, όταν ο ανακόπτων με την ανακοπή του απλώς αρνείται την ύπαρξη του χρέους¹⁰⁻¹¹.

Με άλλα λόγια, καταχρηστικότητα υφίσταται μόνον εάν η διαταγή πληρωμής ερείδεται μεν επί υπαρκτού χρέους, πλην όμως έχουν συμβεί γεγονότα, τα οποία δεν ανέχεται ούτε η καλή πίστη ούτε και η δικονομική έννομη τάξη και συνεπώς η διαταγή αυτή εκδόθηκε καταχρηστικώς¹².

(iii) Η έννομη συνέπεια της καταχρηστικής διαδικαστικής πράξης.

Σε περίπτωση, κατά την οποία πλήττεται ως αντίθετη στα χρηστά ήθη, διαδικαστική πράξη (επομένως και διαταγή πληρωμής) κι όχι δικαιοπραξία του αστικού δικαίου, τότε είναι αποκλειστικώς εφαρμοστέα η διάταξη του άρθρου 116 ΚΠολΔ, η οποία όμως δεν θεσμοθετεί το απαράδεκτο ή την ακυρότητα της καταχρηστικής διαδικαστικής πράξης ως γνήσια δικονομική κύρωση¹³, παρά μόνο ποινές τάξης¹⁴.

Επομένως, εν προκειμένω κι αν ακόμα η έκδοση της πληττομένης διαταγής πληρωμής θα ήταν καταχρηστική, ως αντίθετη στις επιταγές του άρθρου (πράγμα που βεβαίως δεν συμβαίνει), το έννομο αποτέλεσμα δεν θα ήταν η ακυρωσία της διαταγής αυτής, όπως αβασίμως ζητεί η αντίδικος.

⁸ Δ. Τσάτσος, ανωτ., § 7 ΙΙΙ (5,γ) σελ. 185.

⁹ Ποδηματά, ανωτ., υπό το άρθρο 632 § 17 σελ. 1185. Κιάντου-Παμπούκη, Η ουσιαστική και η δικονομική άμυνα του οφειλέτη κατά της διαταγής πληρωμής κλπ, έκδ. 1993, Τίτλος Πρώτος, § Β (Ι 1,Α) σελ. 18-19. Πρβλ. και Φαλτσιή, Δίκαιο αναγκαστικής εκτέλεσης, τ. Α' (Γενικό Μέρος), § 39 ΙV περιθ. αριθ. 22 σελ. 574.

¹⁰ ΜΠρΚαρδ 432/1986 Ελλ-Δνη 28/1361.

¹¹ Πρβλ. και ΑΠ 721/1973 ΕΕΝ 41/170.

¹² Βλ. περιπτώσεις καταχρηστικής διενεργείας διαδικαστικών πράξεων, στις ΟλομΑΠ 1548/1979 ΝοΒ 28/1092 και ΑΠ 1314/1982 Ελλ-Δνη 24/413.

¹³ ΑΠ 5/1998 ΕλΔ 40,57 και 1098. Κεραμεύς, Αστικό δικονομικό δίκαιο, τ. ΙΙ (έκδ. 1986) § 70, σελ. 197-198.

¹⁴ ΚΠολΔ 205 αριθ.2.

Γι' αυτό και ο προκείμενος λόγος της ανακοπής είναι απορριπτέος και για την αιτία αυτή.

